

Avsedd för
Nacka kommun, kultur- och fritidsenheten

Dokument typ
Kapacitetsutredning

Datum
September, 2015

KAPACITETSUTREDNING BEHOV AV ANLÄGGNINGAR OCH YTOR FÖR IDROTT OCH FRITID I NACKA KOMMUN

Hellasgårdens utegym, fotograf: Anna Thafvelin, Nacka kommuns bildbank

**KAPACITETSUTREDNING
BEHOV AV ANLÄGGNINGAR OCH YTOR FÖR IDROTT
OCH FRITID I NACKA KOMMUN**

Innehållsförteckning

1.	SAMMANFATTNING	1
2.	INLEDNING	3
3.	BAKGRUND OCH SYFTE	3
3.1	Nämndens ansvar och mål för fritidsområdet	4
3.2	Tidigare beslut	4
3.3	Kvarstående frågor	5
3.4	Omvärldsanalys	6
4.	METOD OCH ANTAGANDEN	7
4.1	Målgrupper	7
4.2	Hur många barn och ungdomar använder olika idrotts- och fritidsanläggningar och hur ofta	7
5.	BEHOV AV ANLÄGGNINGAR	10
5.1	Simbanor a 25 meter och äventyrsbad	10
5.2	Idrottshallar	10
5.3	Ishallar och isbanor	12
5.4	Fotbollsytta motsvarande elvamannaplaner med konstgräs	12
5.5	Idrottsplaner för friidrott	14
5.6	Ridanläggningar	14
5.7	Näridrottsplats för spontanidrott, aktivitetsytor och utegym	15
5.8	Utegym	16
5.9	Fritidsgårdar och annan öppen fritidsverksamhet för ungdomar	17
5.10	Ungdomens hus för äldre ungdom och unga vuxna, 16 – 25 år	18
5.11	Motionsspår, skidspår och vandringsvägar	18
5.12	Övriga anläggningar, lokaler och ytor för fysisk aktivitet, fritid och rekreation	18
6.	HÅLLBAR UTVECKLING	20
6.1	Jämställdhet och jämlikhet	20
6.2	Tillgänglighet och närhetsprincip	22
6.3	Integration och folkhälsa	22
7.	UTVECKLINGSSTRATEGISKA ÖVERVÄGANDEN	24
7.1	Strategiska överväganden när anläggningar ska placeras i olika kommundelar	24
7.2	Framgångsfaktorer när man ska avgöra var en anläggning ska placeras	25
7.3	Flexibla funktioner i anläggningar	25
7.4	Vilka och hur många idrotts- och fritidsanläggningar behöver ett område förses med	26
8.	FÖRSLAG TILL PRIORITERINGAR OCH PLACERINGAR	27
8.1	Behov av ytor	27
8.2	Hur stora ytor behövs	30
9.	REFERENSER	31

1. SAMMANFATTNING

Figur 1 Behov av nya anläggningar¹

Anläggningstyp	Antal anläggningar idag	Behov idag med befintlig brist	Behov nya anläggningar idag	Behov befolkningsökning			Summa behov nya anläggningar fram till år 2030	Summa anläggningar 2030 (nya+flyttade+befintliga)
				2020	2025	2030		
Idrottshallar (Sporthallar, gymnastikanpassad hall)	13	18	6	3	2	3	14	27
Evenemangsarena med publikkapacitet	0	0	0	0	0	1	1	1
Fotbollsyta motsvarande elvamannaplaner, konstgräs	14,25	16	2	2	2	2	8	22,25
Fotbollshall/tält	0	1	1	0	0	1	2	2
Idrottsplatser för friidrott	3	3	0	0	0	1	1	4
Inomhushall för friidrott	0	1	1	0	0	0	1	1
Ishallar	6	6	0	0	0	1	1	7
Simbanor á 25 m	11	18	6	1	0	5	12	23
Ridanläggningar, stallar	2	2	0	0	0	1	3	3
Ridhus, inomhusridning	2	4	2	0	1	0	3	5
Näridrottsplats för spontanidrott	3	6	3	1	1	1	6	9
Anläggning för skateboard/bmx mm utomhus	2	4	2	1	0	1	4	6
Anläggning för skateboard/bmx mm inomhus	0	0	0	0	1	0	1	1
Utegyms	3	12	9	1	1	1	12	15
Motionsspår	6	10	4	1	1	2	8	14
Skidspår	5	6	1	1	1	1	4	10
Fritidsgårdar/mötesplatser och öppen verksamhet för ungdom 13-18 år	7	7	0	0	0	1	1	8
Mindre träffpunkter/mötesplatser öppen verksamhet för ungdom 13-18 år	2	3	1	0	1	1	3	5
Ungdomens hus, mötesplats, öppen verksamhet för 16-25 år	0	0	0	0	1	0	1	1

Källa: Nacka kommun²

Observera kompletterande information till tabellen ovan:

- För idrottshallar och den summerade siffran 27: är inklusive en kommungemensam gymnastikanpassad hall.
- För evenemangsarena med publikkapacitet och den summerade siffran ett: tre planerade hallar kan enligt enheten fungera som evenemangshall med lösning för publik.
- För Friidrottshall: Den summerade siffran ett betyder en hall i utbudet.
- För Fotbollshall-tält och den summerade siffran 2: Kan enligt enheten genomföras i form av överdäckning av två befintliga elvamannaplaner.
- För inomhushall för friidrott och den summerade siffran ett: ska vara en kommungemensam specialanpassad anläggning.
- För anläggningar för skateboard/bmx m.m. inomhus: Behovet är inte baserat på antal invånare. Det ingår som en anläggning i ett utbud.

¹ Behov nya anläggningar utifrån rimligt utbud utifrån dagens brist, beräkning inflyttning och för ett önskvärt utbud. Kultur- och fritidsenheten är källa.

² Nacka kommuns kultur- och fritidsenhet står för beräkningsprinciper och framräknade resultat

- För fritidsgårdar/mötesplatser öppen verksamhet för ungdomar 13 – 18 och den summerade siffran åtta: Kapacitet kan enligt enheten ordnas med ökad verksamhet och omlokalisering av befintliga lokaler, tillgänglighet i de olika delområdena är viktigt.
- För mindre träffpunkter/mötesplatser öppen verksamhet ungdom 13 – 18 år och den summerade siffran fem: Kan komplettera fritidsgårdar i vissa områden.
- För Ungdomens hus, mötesplats, öppen verksamhet för 16 – 25 år och den summerade siffran ett: Siffran är inte baserad på antal invånare. Den ingår med en anläggning i ett utbud.

Kultur- och fritidsenheten har också identifierat följande tillkommande anläggningstyper:

- Tennis, idag finns ett antal öppna tennisbanor för allmänheten på parkmark och kommunen får synpunkter på att det bör anläggas fler allmänna banor. Även tennisklubbar har framfört önskemål om stöd med mark för föreningsägda anläggningar
- Vattensport, kanotstadium, vattenskidåkning, wakeboard med mera. Fritidsnämnden har tidigare beslutat att utreda wakeboard. Föreningen Boo Skidor och kanot har uppvaktat kommunen om utbyggd kanotverksamhet på Velamsund
- Orientering
- Futsal, inomhusfotboll
- Racketsport, pingis mm
- Vintersport, rodel, slalom, längdskidåkning med mera
- Fäktning, för närvarande bedrivs verksamhet i aktivitetslokal vid Saltsjöbadens IP
- Frisbeegolf och discgolf
- Motorsport
- Golf
- Djuraktiviteter, hund, 4H, husdjur mm. Fritidsnämnden har tidigare beslutat att utreda stöd till fritidsaktiviteter för ungdomar med intresse av hundar
- Friluftsliv, scouting
- Allmänna mötesplatser, hobbyverksamhet, föreningslokaler med mera
- Större lekplatser, parklekar, öppen fritidsverksamhet med fritidsledare utomhus 10 – 14 år

2. INLEDNING

Nacka kommuns innevånare beräknas öka kraftigt de kommande åren enligt kommunens egna prognoser.³ Fram till år 2030 kommer antalet innevånare i nämndens prioriterade åldersgrupper att öka med cirka 8 000, motsvarande ca 44 procent. En ökad befolkning ställer krav på en utbyggnad av välfärdsfastigheter inom olika verksamhetsområden. För att möjliggöra och förenkla planeringen ska nämnderna lämna förslag till kommunstyrelsen om respektive nämnds behov av nya verksamhetslokaler fram till år 2030.

Utifrån de synpunkter som lämnats till Nacka kommun de senaste åren är kommunens bedömning att utöver satsningar på idrottsanläggningar, mötesplatser för ungdomar och stöd till föreningslivet efterfrågas satsningar även på vandringsvägar, motionsspår, badplatser, sjöar för vattenaktiviteter (paddling, segling, vattenskidor mm) skidspår, betongytor (skateboard, BMX, kickbike mm), och andra mötesplatser.

Enligt kommunen uttrycker idrottsföreningarna i kommunen att de redan med den verksamhet de bedriver idag har behov av ytterligare konstgräsplaner, ytterligare idrottshallar och de efterfrågar även möjligheter att spela fotboll inomhus vintertid. Fler näridrottsplatser för spontanidrott som ligger tillgängligt till efterfrågas av ungdomar som inte deltar i föreningsidrotten. Fler utegym, belysta motionsspår och bättre villkor för längdskidåkning efterfrågas av allmänheten.

Denna kunskap ska ligga till grund för kommunens bedömning av behov av anläggningar och verksamheter.

3. BAKGRUND OCH SYFTE

Nackas befolkning växer och den planerade förtätningen skapar konkurrens om mark för idrott, motion, rekreation och andra fritidsaktiviteter. Samtidigt är anläggningar och ytor en förutsättning för såväl föreningslivets verksamhet som folkhälsa. Betydelsen av tillgång och närhet till anläggningar är viktig för att kommunen ska upplevas som attraktiv för både dem som redan bor här och dem som ska flytta till kommunen när nya bostäder byggs.

Det finns behov av anläggningar för bredd-, motions- och spontanidrott eller egenorganiserad idrott. Kommunens satsning på idrottsanläggningar syftar bland annat till att få fler att vara fysiskt aktiva för att främja folkhälsan. Därför är det viktigt med olika anläggningar och ytor både i närheten till bostadsområden och skolor och i friluftsområden.

Kommunens idrottsföreningar efterfrågar fler nya idrottsanläggningar och tider för träningar och matcher. Flera föreningar anger att de finns fler intresserade barn och ungdomar än vad de har möjlighet att ta emot på grund av bristen på anläggningar. Kommunens bokningsgrupp har framfört att det är särskilt stor efterfrågan på fullstora idrottshallar och fotbollsplaner. Fritidsnämnden har tidigare yttrat att det ska finnas minst lika god tillgång till idrotts- och fritidsanläggningar idag, per person, när kommunens befolkning ökar. Idrottsrörelsen menar att det redan idag saknas kapacitet.

En idrottsplats har traditionellt använts av föreningslivet, men har en mycket större potential än så. Idrottsplatserna kan utvecklas som mötesplats mellan föreningslivets organiserade idrottsverksamhet och det egenorganiserade eller spontana idrottandet. Genom att göra en idrottsplats välkom-

---

³ Prognos Nacka kommun, 2015-08-27

nande för allmänheten kan det bli en än mer levande plats som bidrar till liv och rörelse i stadsmiljön. Det handlar om alltifrån en öppen och trygg miljö runt idrottsytorna till att det finns verksamhetsytor som lockar till idrott även i det egenorganiserade utövandet.

Under våren 2015 fick konsultföretaget Ramböll i uppdrag att tillsammans med kommunen fördjupa det arbete som kommunens tjänstemän arbetat med tidigare när det gäller behov av kapacitet för idrott, fritid och rekreation. Dataunderlag, centrala antaganden och utgångspunkter samt beräkningsmetoder i uppdraget har valts av Nacka kommun. Uppdraget har genomförts juni – september 2015.

3.1 Nämndens ansvar och mål för fritidsområdet

Fritidsnämnden har i uppgift att bland annat bevaka att medborgarnas behov av motion, rörelse, rekreation, fritidsaktiviteter och mötesplatser tillgodoses. Nämnden ska också bevaka att föreningarnas behov av anläggningar för deras verksamheter tillgodoses och beaktas i samhällsplaneringen. Fritidsnämndens tjänstemän har i uppdrag att bedöma vilka behov allmänheten och föreningar har av olika anläggningar och ytor för olika fritidssysselsättningar.

Fritidsnämnden beslöt den 25 september 2014, i ärendet *Mål och budget*, att fastställa väsentliga områden för nämnden. Ett av de väsentliga områdena är ett *Brett fritidsutbud där alla hittar någon aktivitet eller mötesplats där man känner sig välkommen och trygg*. Under detta område nämns bland annat att det bör anläggas fler platser för egenorganiserad fysisk aktivitet utomhus.

I målen nämns också att kommuninvånarna ska ha tillgång till en mångsidig verksamhet på sin fritid inkluderande att pojkar och flickor ska ha likvärdig tillgång till idrotts- och fritidsmöjligheter samt attraktiv tid i kommunens anläggningar.

3.2 Tidigare beslut

Fritidsstrategin

Fritidsnämnden beslöt den 16 juni 2015 att föreslå kommunfullmäktige att anta en *fritidsstrategi* som ska peka ut riktningen för kommunens prioriteringar de kommande åren och säkerställa att ett fritidsperspektiv genomsyrar långsiktig planering och utveckling för alla som bor och verkar i kommunen. I strategin nämns att Nacka växer kraftigt och att det är en stor utmaning för kommunen att möta de nya och ökade behov som befolknings- och företagstillväxten för med sig. Det gäller att hitta resurseffektiva lösningar för underhåll, att vidareutveckla befintlig infrastruktur och att tillgodose ökade krav på möjligheter för nya och fler fritidsaktiviteter. Detta kräver samordning, utveckling och kreativitet såväl inom kommunen som tillsammans med en mångfald av andra aktörer. I denna fritidsstrategi nämns bland annat att Nacka kommun verkar för att idrotts- och fritidsutbudet är tillgängligt och attraktivt för alla – oavsett kön, sexuell läggning, etnisk bakgrund, socioekonomiska förutsättningar, religiös tro, hälsa eller funktionsvariationer. Ett idrott- och fritidsutbud har ett egenvärde och är av stor vikt för demokrati, integration, folkhälsa, social hållbarhet och personlig utveckling, samt innebär möjligheter för attraktivitet och tillväxt. I fritidsstrategin betonas också att Nacka växer kraftigt och att innebär en stor utmaning för kommunen att möta de nya och ökade behov som befolknings- och företagstillväxten för med sig. Det gäller att hitta resurseffektiva lösningar för underhåll, att vidareutveckla befintlig infrastruktur och att tillgodose ökade krav på möjligheter för nya och fler fritidsaktiviteter. Detta kräver samordning, utveckling och kreativitet såväl inom kommunen som tillsammans med en mångfald av andra aktörer. Utbudet av anläggningar, lokaler och ytor utomhus ska vara tillgängligt för alla, både geografiskt i hela kommunen och hänsyn ska tas till människors olika förutsättningar.

Tidigare kapacitetsutredningar

Fritidsnämnden har tidigare genomfört en kapacitetsutredning, *Anläggningar och ytor för idrott, spontanidrott och rekreation*, som redovisats för fritidsnämnden med olika delrapporter vid flera tillfällen under våren 2014. Fritidsnämnden har även vid två tillfällen haft seminarier tillsammans med idrottsföreningar och Nacka idrottsallians för att diskutera idrottsrörelsens behov av idrottsanläggningar på kort och lång sikt.⁴

Tidigare beslut

Fritidsnämnden beslöt den 25 september 2014 i ärendet *Behov av ökad kapacitet av anläggningar och ytor för fritid, idrott och rekreation*, följande

- Fritidsnämnden beslutar att föreslå att kommunfullmäktige beaktar behoven av anläggningar och ytor för fritid, idrott och rekreation vid fortsatt planering av stadsbyggnad och den demografiska utvecklingen i kommunen.
- Fritidsnämnden beslutar att en fördjupad studie av behov av idrotts- och fritidsanläggningar ska genomföras under 2015, där bland annat även föreningslivets synpunkter beaktas

Fritidsnämnden beslöt den 12 mars 2015 i ärendet *Behov av ytor för idrotts- och fritidsanläggningar i Nacka stad*, följande

- Fritidsnämnden noterar informationen till protokollet.
- Fritidsnämnden beslutar att underlaget kompletteras med behovet avseende andra idrotts- och fritidsaktiviteter som måste tillgodoses när Nacka växer. Detta gäller även anläggningarna som inte får plats i aktuellt område men måste planeras på andra lämpliga platser i kommunen eller i närområdet. Här inkluderas även idrotter/fritid som vanligen inte får kommunalt anläggningsstöd. Exempel på aktiviteter är vattensport, friluftsliv, ridning/hästsport, hundsport, racketsport, golf, vintersport samt motorsport m.m. Bedömningen bör göras utifrån preferenser i Stockholmsområdet, utvecklingstrender samt ett jämställdhetsperspektiv. Detta kan även kopplas till den planerade fritidsvaneundersökningen som kommer att genomföras under hösten.

3.3 Kvarstående frågor

I arbetet med behov av anläggningar för idrott, fritid och rekreation återstår att under 2015/2016:

- föra dialog med såväl lokalt föreningsliv som ett par av de större idrottsförbunden för att med dem pröva om framtagna förslag är rimliga även för dem, till exempel utifrån kö och efterfrågan av föreningsverksamhet samt öppen och egenorganiserad verksamhet.
- genomföra en jämförelse mellan dagens föreningsverksamhet, dagens öppna verksamhet i idrottsanläggningar och kommunens principer för tilldelning av tider för olika målgrupper.
- genomföra ytterligare jämförelser med andra kommuner för att se om antalet anläggningar är i nivå för att pröva förslagets rimlighet ytterligare, och där det även är möjligt att göra en bedömning utifrån regionala aspekter.

---

⁴ Nacka kommun (2015), *Utkast-arbetsdokument*, 2015-08-23

3.4 Omvärldsanalys

Samordnings- och utvecklingsenheten gjorde hösten 2014 en in- och omvärldsanalys kopplad till fritidsnämndens ansvarsområde. Rapporten var en av flera delar som tillsammans kom att utgöra ett underlag för fritidsprocessens arbete med att utveckla Nacka.

I Nackas rapport står att Nacka tillhör en av de kommuner som växer mest i länet och i landet. Fram till 2030 förväntas kommunen bygga minst 20 000 nya bostäder. Befolkningsutvecklingen är heterogen och går mot både fler äldre och fler barn. Därför ställs höga krav på investeringar i infrastrukturer och lokaler för exempelvis skola och fritid. I Nackas översiktsplan beskrivs värdet av både blåa och gröna strukturer för människors fritidsmöjligheter. Där framgår också att medborgare ska ha god tillgång till bra och varierat utbud av idrotts- och fritidsanläggningar samt friluftsområden.

Följande trender identifieras av kommunen:

- **Upplevelseorienterad befolkning och livsstilar:** Fritidens betydelse ökar och det blir allt viktigare med både kulturupplevelser och rekreation i natur. Fritiden blir ett centralt komplement till ett arbetsliv som i allt högre grad präglas av stillasittande. Det är därför viktigt med möjligheter att röra på sig.
- **Fritidens betydelse för god livsmiljö:** Vid valet av bostadsmiljö spelar möjligheten att idrotta och tillgång till ett rikt kulturutbud samt naturvärden en allt större roll. Fler vill ägna sig åt utomhusaktiviteter och fler förknippar sådana möjligheter med en god livsmiljö.
- **Fritid som varumärke:** Förbättrade fritidsaktiviteter är ett strategiskt arbete för att öka en stads attraktivitet, tillväxt och varumärke.

Nacka kommun identifierar också en rad utmaningar och utvecklingsområden. Det handlar exempelvis om att idrotten behöver vara inkluderande, mindre diskriminerande och ha mer flexibla öppettider. Kommunen behöver också förstå civilsamhällets förändrade förutsättningar och organisationsformer och stärka dialogen och samverkan med dessa aktörer. Till sist finns det behov av att öka kommunikationsmöjligheterna till större anläggningar utanför Nackas närområde.

4. METOD OCH ANTAGANDEN

Dataunderlag, centrala antaganden och utgångspunkter samt beräkningsmetoder i uppdraget har valts av Nacka kommun.

4.1 Målgrupper

I Nacka 2015 bor det cirka **18 100 barn och ungdomar i åldern 7-20** år är den primära målgruppen för de idrotts- och fritidsaktiviteter som kommunen stödjer. Kommunen utreder för närvarande om åldersgruppen 21-25 år ska omfattas av någon form av stöd för fritidsaktiviteter. Den senare åldersgruppen ges främst tider efter kl. 20.30. Förutom nämnda målgrupper görs också satsningar på vuxna och pensionärer i viss utsträckning. Vidare är även personer med funktionsnedsättning en prioriterad målgrupp för kommunens satsningar.

4.2 Hur många barn och ungdomar använder olika idrotts- och fritidsanläggningar och hur ofta

Utgångspunkten är att fritidsaktivitet för barn och ungdomar i åldrarna 7 – 20 år främst pågår på vardagar mellan kl. 16.30 och 20.30 samt på helger mellan kl. 9.00 och 18.00. Totalt räknar kommunen med att med 38 timmar per vecka för målgrupper. På vardagar före 16.30 kan anläggningar användas för skolornas idrottsundervisning och för viss verksamhet riktad till pensionärer eller arbetsökande. Övrig fritid fördelas till vuxenverksamhet.

Ovanstående antaganden gäller emellertid inte inte:

- Simbanor vars målgrupp är mellan 6 och 99 år, 2015
- Utegym vars målgrupp är mellan 15 och 17 år, 2015
- Motionsspår vars målgrupp är mellan 15 och 75 år, 2015
- Fritidsgårdar/mötesplatser öppen verksamhet riktar sig till målgruppen ungdomar, 13 – 19 år, 2015

Enligt kommunen finns det idag inga exakta uppgifter på hur många unika individer som tar del av de anläggningar som ingår i kommunens idrotts- och fritidsutbud eller hur ofta olika individer besöker de olika anläggningarna. Flera föreningar har också medlemmar som inte bor i Nacka kommun.

Flera nationella och regionala studier, som bland annat Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor rapport Fokus 14 – om ungas fritid och egen organisering, samt forskningsprojektet Ung Livsstil, om fritidsvanor visar att ca 70 procent av alla barn och ungdomar i någon mån nyttjar kommunala idrottsanläggningar. Egna beräkningar i Nacka visar på att 10-25 procent av kommunens ungdomar besöker fritidsgårdar och annan öppen verksamhet. Antalet personer som besöker olika utomhusanläggningar som är öppna för allmänheten för egenorganiserade och mer spontana aktiviteter är däremot svårare att bedöma.

Kommunens erfarenheter visar att en anläggning kan behövas redan vid en viss befolkningensmängd som är lägre än de angivna nyckeltalen nedan. Det är enligt kommunen då rimligt att anta att anläggningen fortfarande fungerar tillfredställande även för en något högre befolkningensmängd än det som anges som nyckeltal. Nyckeltalen ska alltså inte ses som absoluta tal, utan de anger snarare en viljeinriktning.

Figur 2 Antal unga 7 - 20 år per anläggning – jämförelser⁵

Anläggningstyp	Antal anläggningar idag	Antal unga per anläggning idag	Önskvärt antal unga per anläggning	Behov nya anläggningar Nacka idag	Antal unga befintlig planering	Jämförelse			
						Huddinge	Sollentuna	Umeå	Jönköping
Idrottshallar	13	1 395	1 000	6	995	1 890	1 190	820	830
Fotbollsytta motsvarande elvemannaplaner, konstgräs <small>(En elvemannaplan är delbar i 2-3 sjuemannaplaner eller fyra femmannaplaner)</small>	14,25	1 272	1 100	2	1 115	1 890	970	480	1 970
Idrottsplatser för friidrott	3	6 047	7 500	0	6 047				
Inomhushall för friidrott	0	0	18 200	1	18 127				
Ishallar	6	3 023	3 500	0	3 023	3 020	5 330	6 530	3 150
Simbanor á 25 m <small>(beräknat på åldern 6-99 år)</small>	11	7 818	5 500	6	5 255				
Ridanläggningar, stallar <small>(ca 30-50 hästar)</small>	2	9 070	7 000	0	9 070				
Ridhus, inomhusridning	2	9 070	6 000	2	4 531				
Näridrottsplats för spontanidrott (bollsport, friidrott, parkour, klättring etc)	3	4 535	3 000	3	2 589				
Anläggning för skateboard/bmx mm utomhus	2	9 070	5 000	2	4 531				
Utegyms <small>(beräknat på åldern 15-75år)</small>	3	22 900	7 000	0		13 060	13 010	12 160	4 990
Motionsspår <small>(beräknat på åldern 15-75år)</small>	6	11 468	7 000	4	7 132				
Skidspår <small>(beräknat på åldern 15-75år)</small>	5	13 760	11 000	1	11 887				
Fritidsgårdar/mötesplatser och öppen verksamhet	7	1 157	900 – 1 300	0	1 159				

Källa: Nacka kommun för data om Nacka. Data om jämförelsekommuner är från Ramböll.

Observera att för tabellen ovan och idrottshallar gäller det inklusive 1 gymnastikanpassad hall. I åldern 7 – 10 år deltar man i föreningsorganiserade idrottsaktiviteter i regel 1 gång i veckan plus tävlingar på helger, i åldern 10 – 19 år deltar man 2 – 4 gånger inklusive tävlingar. Med dessa variationer är det inte möjligt att räkna fram exakta tal på nyttande och behov. Istället görs bedömningar på vad som är rimligt att erbjuda för kapacitet, utifrån bedömningar av efterfrågan av anläggningar.

Av nyckeltalen önskvärt antal unga per anläggning kan det finnas variationer från 75 procent till 125 procent av nyckeltalen när bedömningar görs om ett område behöver förses med en viss anläggning samt för hur stor grupp en befintlig anläggning bör vara tillgänglig.

⁵ Antal unga 7 – 20 år per anläggning idag, önskvärt samt jämförelsekommuner – antaganden och utgångspunkter för Nackas prioriteringar och förslag.

Jämförelser med andra kommuner

En jämförande kapacitetsberäkning för barn och unga för olika typer av anläggningar för fritid- och kulturaktiviteter har genomförts av Ramböll för Huddinge Kommun, Sollentuna Kommun, Umeå stad och Jönköping stad.⁶ Kapacitetsberäkningen grundar sig på Statistiska centralbyråns statistik över antalet invånare i respektive kommun och region fördelat på kön och ålder från 31 december 2014 och kommunernas och städernas information om sina respektive anläggningar.

I undersökningen har ålderskategorierna 7-17 år och 18-80+ år använts. Kapacitetsberäkningen ska ses som ett överslag, då det ibland har saknats exakta definitioner på anläggningarnas storlek och innehåll, och därmed användas som en indikation på de omnämnda kommunernas kapacitet.

Sollentuna kommun genomförde i början av 2015 en inventering av behovet av antalet idrottsanläggningar i kommunen. Enligt inventeringen skulle kommunen behöva minst 5 nya idrottshallar om minst 18*36m fram till och med år 2023 för att möta det framtida behovet av fritids- och idrottsanläggningar. Bedömningen bygger på en beräkning av den framtida befolkningstillväxten i kommunen med 22 procent från 2013⁷. Jämförelsen visar att Umeå och Jönköping stad erbjuder sina unga mellan 7-17 år, och även övrig befolkning mellan 18-80+ år, ett stort och varierat utbud av anläggningar och anläggningstyper. Bland annat har Umeå en kapacitet på 27 stycken fotbollsplaner med konstgräs för 483 unga och barn per plan. Den jämförande analysen tar inte hänsyn till lokala behov av anläggningstyper eller befintlig placering av idrottshallar vilket också kan påverka behovet. Till detta kan tilläggas att förutsättningarna för kommunerna skiljer sig åt då exempelvis boenden i Sollentuna kommun även erbjuder anläggningstyper i närliggande kranskommuner och som geografiskt kan upplevas som mer tillfredsställande än en anläggning i den egna kommunen. Likväl som Nackas utbud sannolikt också nyttjas av boende i t ex det växande Hammarby Sjöstad i Stockholms stad.

---

⁶ För att få fram antalet personer per anläggningstyp har uppgifter om antalet anläggningar per anläggningstyp samlats in. I samtliga av fallen har en kontakt via kommunernas förvaltning eller motsvarande etablerats. Via mailkorrespondens har Huddinge kommun redovisat antalet befintliga anläggningar. Uppgifter om antalet anläggningar i Sollentuna kommun grundar sig på en utredning genomförd av kommunen i början av 2015. Se Bilaga 1 i *Rapport Sollentuna* juni 2015 för referens. Uppgifterna har även bekräftats av en tjänsteman på Sollentuna kommun. För uppgifter om antalet anläggningar per anläggningstyp i Umeå har information om det befintliga antalet hämtats från kommunens anläggningsregister via deras hemsida. Uppgifter om antalet fritids- och idrottsanläggningar i Jönköping stad har hämtats från *Fickfakta 2015*. Detta är en sammanställning som Jönköping kommun årligen genomför och som finns tillgänglig på deras hemsida.

⁷ Se Rapport Sollentuna juni 2015

5. BEHOV AV ANLÄGGNINGAR

Nedan redovisas behov enligt beräkningsprinciper och beräkningar av Nacka kommun.

5.1 Simbanor a 25 meter och äventyrsbad

Nacka kommun har under det senaste året vid flera tillfällen utrett behoven av simhallar.-Utredningarna har visat att simhallar är efterfrågat att både flickor/kvinnor och pojkar/män för såväl föreningsidrott som öppen verksamhet. Även äventyrsbad efterfrågas av familjer och ungdomar. Generellt visa olika undersökningar att det är ungefär lika många flickor/kvinnor och pojkar/män som använder simhallarna.

Figur 3 Totalt behov simhallar och simbanor

Anläggningstyp	Antal anläggningar idag	Behov idag med befintlig brist	Behov nya anläggningar idag	Behov befolkningsökning			Summa behov nya anläggningar fram till år 2030
				2020	2025	2030	
Simhallar	2	3	1		1		2
Simbanor, á 25 m	11	18	7	1	0	10	18

Källa: Nacka kommun

Jämställdhet

Ramböll har inte tillgång till statistik som redovisar könsfördelning av besökare i Nacka kommuns simhallar. Däremot visar uppgifter från simklubbar och en mindre förening som brukar simhallarna i kommunen att fördelning av tider mellan flickor och pojkar är relativt jämn, Av simklubbarnas tilldelade tider i simhallarna används 53 procent av flickor och 47 procent av pojkar. Även könsfördelning på deltagarnivå för flickor och pojkar som ägnar sig åt simning i kommunens simhallar uppvisar jämn fördelning med viss övervikt för flickor, av deltagarna i simaktiviteter utgör 57 procent flickor och 43 procent pojkar. Samtidigt kan det vara värt att konstatera att den lägre andelen pojkar som deltar i simningsverksamhet ändå ges en större andel av den tid simhallarna tillhandahåller jämfört med flickorna. I nationella studier efterfrågar⁸ flickor simhallar och äventyrsbad i något högre utsträckning än pojkar.

5.2 Idrottshallar

Ett mål enligt Nacka kommun är att det inte ska gå fler barn och ungdomar per idrottshall än idag vid befolkningsökningen i kommunen. Det innebär att det kommer behövas nya hallar när kommunen kommer bygga nya bostäder. Redan idag anser föreningslivet att det saknas hallar för att de ska kunna ta emot de som önskar delta i verksamheten.

En fullstor idrottshall har måtten 20 gånger 40 meter. I kommunens idrottshallar bedrivs fram för allt så kallad traditionell inomhusidrott, som innebandy, basket, handboll, gymnastik och cheerleading. Även handikappidrott, pingis och kampsport bedrivs i vissa idrottshallar. En av idrottshallarna är även utrustad för skytte och en av hallarna är särskilt tillgänglighetsanpassad för vissa funktionsnedsättningar. Om det finns tider kvar efter att de traditionella inomhusidrotterna fått tider kan idrottshallarna även användas för inomhusfotboll.

En god tillgång på idrottshallar gör att fler kan få ägna sig åt föreningsidrott samtidigt som kommunen också kan erbjuda alternativa organisationsformer, till exempel öppen idrott utan krav på medlemskap eller regelbunden närvaro. När nya idrottshallar planeras bör det även planeras för andra ytor än de traditionella inomhusidrotterna, som till exempel fäktning, skytte, pingis, budo och kampsport, gym, dans och gruppträning/motionsgymnastik. Särskilt flickor efterfrågar ytor för dans

⁸ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors rapport Fokus 14 – om ungas fritid och egen organisering, samt forskningsprojektet Ung Livsstil

och gruppträning/motionsgymnastik. Av inkommande synpunkter och förslag till kommunen efterfrågas också till tid i inomhushallar till andra aktiviteter som futsal och rollerderby. Rollerderby är en snabbt växande idrott som i huvudsak tilltalar flickor i tonåren.

Som ett komplement till de fullstora idrottshallarna finns det enligt kommunen även flera mindre gymnastiksalor på vissa skolor, som innebär att det finns ytterligare tider att fördela. Kommunen hänvisar framför allt verksamhet för barn upp till 10 år till de mindre gymnastiksalarna. Efterfrågan på de mindre gymnastiksalarna är dock begränsad. Flertalet föreningar menar att gymnastiksalarna är för små för deras verksamheter. I gymnastiksalarna bedrivs det främst verksamhet för mindre barn, fotbollsaktiviteter under vintersäsongen och privat vuxenverksamhet.

När nya fullstora idrottshallar byggs innebär det ofta att en mindre gymnastiksal rivs. Föreningslivet föredrar fullstora sporthallar framför de mindre gymnastiksalarna. En fullstor sporthall är också möjlig att dela i två eller tre mindre salar, beroende på barnens ålder och typ av aktivitet.

Redan med den verksamheten som föreningarna bedriver i dag och de som står i kö till verksamheterna bedömer kommunen att det behövs det flera fullstora idrottshallar. Emellanåt framförs förslag om att det bör finnas möjlighet för flertalet barn och ungdomar att kunna delta på idrottsaktiviteter inomhus på tider som upplevs som attraktiva för fritidsaktiviteter, oavsett vilken typ av aktivitet som bedrivs. Det centrala för Nacka kommun, idrottsrörelsen och samhället i stort är att flertalet unga har möjlighet till fysisk rörelse inomhus på sin fritid. Med en sådan ambitionsnivå är det en stor brist på fullstora idrottshallar i hela Stockholmsregionen.

Fritidsnämndens tidigare kapacitetsutredning *Anläggningar och ytor för idrott, spontanidrott och rekreation* har visat att det behövs ytterligare sex fullstora idrottshallar för att kunna erbjuda aktiviteter för de barn och ungdomar som bor i kommunen idag utifrån dagens föreningar och i jämförelse med andra kommuner i landet. För att täcka efterfrågan på grund av den demografiska utvecklingen fram till år 2030 bedöms att det finns behov av ytterligare åtta sporthallar. Totalt finns därför behov av att bygga 14 sporthallar.

För att få ett effektivt resursutnyttjande kan idrottshallar med fördel placeras i anslutning till skolor. Då kan de användas för skolornas idrottsundervisning på dagtid och av föreningslivets verksamhet på kvällar och helger.

Större tävlingar skapar behov av en evenemangsanläggning

Emellanåt framförs förslag om att Nacka kommun även bör planera för en större evenemangsarena med en större publikkapacitet, till exempel för 3 000 besökande. Större tävlingar inom till exempel gymnastik, innebandy och handboll med lag från Nacka förläggs idag till Eriksdalshallen eller Fyris i Uppsala. Frågan om behov och möjligheter med en arrangemangsarena bör utredas ytterligare.

De tre nya planerade idrottshallarna vid Nacka sportcentrum kan planeras så att de kan slås samman till en större evenemangsarena vid behov

Figur 4 Totalt behov Idrottshallar samt evenemangsarena

Anläggningstyp	Antal anläggningar idag	Behov idag med befintlig brist	Behov nya anläggningar idag	Behov befolkningsökning			Summa behov nya anläggningar fram till år 2030
				2020	2025	2030	
Idrottshallar (Sport/bollhallar inkl. specialanpassade hallar, gymnastikanpassad hall)	13	18	6	3	2	3	14
Evenemangsarena med publikkapacitet	0	0	0	0	0	1	1

Källa: Nacka kommun

5.3 Ishallar och isbanor

På kommunens konstisbanor finns det både tider för allmänhetens åkning och föreningsverksamhet. I kommunen finns en omfattande föreningsverksamhet inom både ishockey och konståkning. Ishallarna är idag öppna under större delen av året. Den tidigare genomförda kapacitetsutredningen *Anläggningar och ytor för idrott, spontanidrott och rekreation* visar att antal isbanor för närvarande är rimligt i jämförelse med andra kommuner, även om det finns ytterligare efterfrågan hos berörda föreningar. Fram till år 2030 finns det enligt kultur- och fritidsenheten dock ett behov av ytterligare kapacitet motsvarande en anläggning för att täcka behovet hos en ökad befolkningsmängd.

Figur 5 Totalt behov ishallar

Anläggningstyp	Antal anläggningar idag	Behov idag med befintlig brist	Behov nya anläggningar idag	Behov befolkningsökning			Summa behov nya anläggningar fram till år 2030
				2020	2025	2030	
Ishallar	6	6	0	0	0	1	1

Källa: Nacka kommun

De konstfrusna isbanorna kompletteras med ett antal plogade skridskobanor på sjöisar och spolade naturisplaner på grusplaner på parkmark då vädret tillåter.

Jämställdhet

När det gäller flickor och pojkars respektive användning av ishallar har Ramböll tillgång till uppgifter om deltagande i föreningar som utövar ishockey och konståkning och därmed brukar ishallarna i kommunen. Konståkning uppvisar en väldigt skev könsfördelning, endast 4 procent av deltagarna är pojkar. Utövande av ishockey uppvisar nära omvända förhållanden, 88 procent av deltagarna är pojkar och 12 procent är flickor. En annan datapunkt rör hur tiden i ishallarna fördelas mellan pojkar och flickor. 69 procent av de tider som tillhandahålls till idrottsverksamhet i ishallarna tillägnas pojkar, medan andelen för flickor är 31 procent. En förklaring kan vara att ishockeyverksamheten som attraherar pojkar har betydligt fler deltagare än konståkning som primärt attraherar flickor.

5.4 Fotbollsytta motsvarande elvamannaplaner med konstgräs

Nacka kommun har som målsättning att behålla antalet barn och ungdomar per fotbollsplan vid en befolkningsökning i kommunen. Det innebär att det kommer behövas nya fotbollsplaner när kommunen kommer bygga nya bostäder. Redan idag anser föreningslivet att det saknas fotbollsplaner för att de ska kunna ta emot de som önskar delta i verksamheten. Det finns alltså ett behov av fler fotbollsplaner redan med dagens befolkning. Allmänheten efterfrågar även tider på fotbollsplanerna då det är möjligt att spela fotboll utanför det organiserade föreningslivets verksamhet.

En elvamannaplan är möjlig att dela i två eller tre sjuvannaplaner och i fyra femmannaplaner.

Jämfört med naturgräs medger konstgräs en avsevärt högre nyttjandegrad. I dagsläget förväntar sig fotbollsföreningarna att de ska få spela på konstgräs eller naturgräs, medan ingen vill använda grusplaner.

För att uppnå kraven på närhetsprincip och tillgänglighet bör varje lokalt område förses med minst en sjuanna fotbollsytta och ha tillgång till elvamannayta i intilliggande kommunedel. Om det är möjligt är det fördelaktigt om en sjuannaplan kan kompletteras med en mindre uppvärmningsytta med konstgräs.

När man anlägger fullstora konstgräsplaner kan dessa även användas som två sjuannaplaner eller fyra femmannaplaner. Då naturgräsplaner konverteras till konstgräsplaner ökar antalet tider att fördela och dessa kan utnyttjas mer effektivt än naturgräsplaner. Även grusplaner som får konstgräs är ett positivt tillskott till föreningsfotbollen.

Enligt fritidsnämndens tidigare kapacitetsutredning *Anläggningar och ytor för idrott, spontanidrott och rekreation* behövs redan idag minst tre ytterligare fullstora konstgräsplaner för elvamannafotboll. Även om det redan idag fördelas tider på befintliga grusplaner och naturgräsplaner kan ett första steg vara att planera för konstgräs på de befintliga fotbollsplaner som ännu inte har fått konstgräs. Fram till år 2030 behövs ytterligare tre elvamannaplaner för att täcka behovet utifrån en ökande befolkning. Det generella behovet är elvamannaplaner men när sådant inte går att få plats med i stadsplaneringen kan fem- och sjuannaplaner vara ett bra alternativ.

Yngre barn efterfrågan fotbollsplaner i närmiljön

När nya bostadsområden anläggs är det angeläget att se hur nära det är till närmaste fotbollsplan då föräldrar till barn som är 12 år eller yngre efterfrågar anläggningar i närmiljön. Nya bostadsområden med en beräknad befolkning på 8000 till 10 000 invånare bör förses med en konstgräsplan för elvamannafotboll, som även kan delas i två sjuannaplaner eller fyra femmannaplaner.

Vinterträning i fotbollshall

Fotboll spelas numera under hela året. Därför föreslår fotbollsföreningar att kommunen ska erbjuda tider till fotbollsverksamhet inomhus under vintertid genom att det till exempel anläggs en fotbollshall eller genom att en eller flera fotbollsplaner får tält vintertid.

Hur många av de aktiva fotbollslagen i kommunen som ska erbjudas möjligheter att träna inomhus på vintern under vissa tider måste bedömas emellertid behöver utredas ytterligare. Idag finns det ca 360 fotbollslag och kommunens bedömning är att hälften av dessa skulle kunna vara intresserade av att träna inomhus vintertid. Om ca 180 lag ska erbjudas en varsin tränings-timme i en halv hall per lag, som förläggs till vardagar kl. 15.30 – 22.00 och helger, så ryms det i en gemensam fotbollshall. Fram till år 2030 finns behov av en ytterligare anläggning för att täcka behovet vid en ökad befolkning.

Figur 6 Totalt behov fotbollsplaner

Anläggningstyp	Antal anläggningar idag	Behov idag med befintlig brist	Behov nya anläggningar idag	Behov befolkningsökning			Summa behov nya anläggningar fram till år 2030
				2020	2025	2030	
Fotbollsplaner, konstgräs motsvarande elvamanna	14,25	16	2	2	2	2	8

Källa: Nacka kommun

Jämställdhet

Andelen flickor som utövar fotboll och därmed nyttjar fotbollsplanerna är lägre än andelen pojkar. Andelen flickor som utövar fotboll är 35 procent och andelen pojkar 65 procent.

5.5 Idrottsplaner för friidrott

Det finns för närvarande tre friidrottsföreningar i kommunen. Kommunen fördelar tider till dessa föreningar på en större friidrottsanläggning och två enklare skolidrottsplatser. Kommunens bedömning är att det inte behövs ytterligare idrottsplatser för friidrott för att möta dagens behov eftersom det går att utveckla befintliga idrottsplatser. Däremot kommer kapaciteten att behöva utökas med en ytterligare anläggning fram till år 2030 för att täcka den ökade efterfrågan från en ökad befolkning.

Idag finns ett fåtal möjligheter till inomhusträning i Stockholmregionen och dessa anläggningar motsvarar inte den rådande efterfrågan. Det finns enligt kommunen därför även ett förslag att på sikt erbjuda friidrotten möjligheter att träna inomhus. Kommunen ser att ett alternativ till utökad kapacitet för idrottsplatser att bygga en inomhusanläggning.

Figur 7 Totalt behov idrottsplaner för friidrott

Anläggningstyp	Antal anläggningar idag	Behov idag med befintlig brist	Behov nya anläggningar idag	Behov befolkningsökning			Summa behov nya anläggningar fram till år 2030
				2020	2025	2030	
Inomhushall för friidrott	0	1	1	0	0	0	1
Idrottsplatser för friidrott	3	3	0	0	0	1	1

Källa: Nacka kommun

5.6 Ridanläggningar

Frågan om efterfrågan av ridanläggningar och ridsportens behov har utretts i flera sammanhang av Nacka kommun. Det är enligt Nacka inte helt enkelt att bedöma hur stort intresset för ridning är eftersom kostnaden för att utöva ridsport påverkar intresset för deltagande. Tidigare studier visar att det finns grupper som väljer bort ridning just för att det är för dyrt. Trots detta bedömer Nacka kommun att det är lämpligt att antingen öka antalet hästar och bygga ytterligare ridhus vid befintliga anläggningar eller att bygga minst ytterligare en ridanläggning på sikt, för att säkerställa att det finns möjlighet att erbjuda ridning. Enligt de två större ridklubbarna i kommunen står idag ca 400 unga i kö till ridklubbarnas verksamhet som inte kan erbjudas verksamhet just på grund av att det saknas kapacitet. Ridklubbarna menar att ett sätt att öka kapaciteten vore att bygga ytterligare ett ridhus på ridanläggningarna Stall Compass respektive Velamsund.

Figur 8 Totalt behov ridanläggningar och ridhus

Anläggningstyp	Antal anläggningar idag	Behov idag med befintlig brist	Behov nya anläggningar idag	Behov befolkningsökning			Summa behov nya anläggningar fram till år 2030
				2020	2025	2030	
Ridanläggningar, stallar	2	2	0	0	1	0	3
Ridhus inomhusridning	2	4	2	0	1	0	3

Källa: Nacka kommun

Mot bakgrund av ovanstående föreslår Nacka kommun att i ett första skede bygga ytterligare ridhus på Velamsund respektive Erstavik för att på sätt öka kapaciteten och fler möjligheter till ridning. På sikt kan det även behövas ytterligare en ridanläggning och ett bra alternativ skulle kunna vara att utöka kapaciteten på befintliga anläggningar.

5.7 Näridrottsplats för spontanidrott, aktivitetsytor och utegym

Stort behov av näridrottsplatser för spontanidrott

Med näridrottsplatser för egenorganiserad spontanidrott avses, enligt Nacka kommun, en mindre flexibel idrottsanläggning som är öppen för spontana aktiviteter. Dessa idrottsplatser ska inte gå att boka av föreningslivet för organiserade aktiviteter. Anläggningens målgrupp är främst barn och ungdomar och en näridrottsplats är tänkt att stimulera till spontan lek och idrott för barn- och ungdomar i alla åldrar. En näridrottsplats innehåller ofta en mindre konstgräsplan för olika idrotter med basketkorgar, pingisbord avsedda för utomhusbruk samt mark för innebandy, löparbana, hoppgröp. Den kan också innehålla anordning för skateboard, BMX och kickbike, klättervägg, parkourhinder samt grillplats med sittmöbler och närhet till tillgängliga toaletter. På näridrottsplatser brukar det finnas möjligheter till att hålla på med olika idrotter och fysiska aktiviteter samt möjlighet att möta och umgås med andra. Näridrottsplatser fyller därmed också en funktion som mötesplats utomhus för ungdomar. Enligt kommunen efterfrågas betongparker för skateboard, kickbike och BMX samt ytor för parkour. I mindre utsträckning efterfrågas även bouleanor och tennisbanor som får nyttjas utan förbokning eller krav på medlemskap i förening.

Näridrottsplatserna och aktivitetsytor ska, enligt Nacka kommun, ses som ett komplement till de mer traditionella idrottsanläggningarna och föreningslivets verksamhet. Med dessa satsningar ges främst unga stöd för fritidsaktiviteter utanför den organiserade idrotten. Här ska framför allt ungdomar som vill kunna pröva på olika idrotter och vara tillsammans med kompisar trivas. Erfarenheter visar att dessa anläggningar används mest effektivt om de placeras i anslutning till centrala stråk där ungdomar rör sig naturligt, i anslutning till bostadsområden, i anslutning till idrottsplatser eller i anslutning till fritidsgårdar. Om dessa läggs i anslutning till fritidsgårdar kan fritidsledare att en öppen verksamhet bedrivs på anläggningarna. En tanke är att ungdomar själva eller med hjälp av fritidsgårdar och föreningar ska ordna egna aktiviteter på fritiden. Om det under vissa i förväg angivna attraktiva tider finns bemanning av värdar, instruktörer och fritidsledare ökar intresset för att besöka näridrottsplatser i vissa grupper, till exempel flickor.

Med bra och innehållsrika näridrottsplatser där det finns möjligheter till olika aktiviteter vill kommuner väcka lusten hos fler ungdomar att bli mer fysiskt aktiva. Idag finns ett stort behov av ytterligare näridrottsplatser och med den demografiska utvecklingen beräknas ett behov av ytterligare tolv anläggningar

Det finns ett flertal varianter på hur man kan främja allmänhetens behov av ytor för spontan fritidsaktivitet. I Sveriges Kommuner och Landstings antologi *Idrott i planering – idrott för utveckling* påpekas att det individuella utövandet inom fysisk aktivitet ökat lavinartat senaste åren. Framförallt i kommersiella miljöer inom bland annat skidåkning, löpning och triathlon men även i hemmet och på allmänna platser som spontanidrottsplatser. Utvecklingen här är svårare att sätta siffror på då funktionen, synsättet och kunskapsinsamlingen inte är lika stor.⁹ Behovet av spontana mötesplatser är alltså svårt att mäta kvantitativt då nyckeltal är svåra att hitta på grund av det breda utbudet som genereras och bristen på tidigare lokala studier.

⁹ Sveriges kommuner och landsting, 2008, *Idrott i planering – idrott för utveckling* - En antologi om idrott och fysisk aktivitet i samhällsplaneringen, Edita - Västerås

5.8 Utegyms

Antal utegym behöver trefaldigas för att täcka efterfrågan

Utegyms är en av de varianter som finns för att underlätta möjligheten till fysisk aktivitet för medborgare. Här ges medborgare möjligheten att träna i naturliga miljöer. Utegymsen är gratis och tillgängliga för alla. Gymmen är ofta byggda av naturligt material för att smälta in i omgivningen och fungerar utan inställningar – istället använder man oftast sin egen vikt som motstånd. Kommunens erfarenheter visar att utegym i nära anslutning till befintliga motionsspår är populärast eftersom motionärer då kan avsluta sin löpparad med ett kort styrkepass.

Hellasgårdens utegym, fotograf: Anna Thafvelin, Nacka kommuns bildbank

Till skillnad från föreningsidrotten ger utegym ger möjlighet till olika åldersgrupper av båda könen att träna tillsammans. För att ytterligare stärka jämställdhetsaspekten bör hänsyn också tas till utveckling för sanitära ändamål och öka tryggheten i områden ytterligare. Tidigare studier påvisar att i kombination med bra underhåll och belysning påverkar tryggheten för utövare och området i helhet. Tilläggas ska dock att varje enskild plats har sina unika förutsättningar för utformning. Boverket som är statens myndighet för samhällsbyggnad har i sin rapport *Planera för rörelse!* redovisat vägledning för kommuner hur man kan arbeta i planeringen för nå spontan fritidsaktivitet och främja en aktiv och hälsosam livsstil. I rapporten kan man läsa om ett tydligt samband mellan fysisk aktivitet, hälsa och välbefinnande, samtidigt påpekas att vi rör oss mindre och sitter mer still. Man fortsätter sätta vikt på fysisk aktivitet dagligen och hur inaktiviteten får stora samhällskostnader. Genom att i planeringen ge förutsättningar för vardagsmotion genom exempelvis gång- och cykelbanor men även plats för lek, motion och annan utevistelse.¹⁰

"Kommunen har ett ansvar för folkhälsa och fysisk aktivitet. Genom sitt planmonopol och ansvar för planering, byggande och förvaltning av den byggda miljön, har kommunen stor möjlighet att påverka utformning och strukturer som stödjer fysisk aktivitet"

Boverket, Planera för rörelse!

¹⁰ Boverket, 2013, Planera för rörelse! – en vägledning om byggd miljö som stimulerar till fysisk aktivitet i vardagen, Boverket internt

Kommunen får frekvent medborgarförslag om att investera i utegym och ett ökat intresse runt om i Sverige visas där kommuner investerar i liknande anläggningar. I Nacka kommun är natur- och trafiknämnden huvudman för befintliga ytor på allmän plats. Fritidsnämndens mål om att bevaka folkhälsan ger mandat att i samarbete utveckla fler utegym mot medborgare efter visioner i antagen översiktsplan, 2012.

”Några viktiga utmaningar är att ge alla kommunmedborgare möjlighet till delaktighet i samhällsutvecklingen, att underlätta möjligheterna till fysisk aktivitet samt att öka integrationen mellan människor med olika kulturell bakgrund, olika ekonomiska förutsättningar och olika ålder”

Nacka kommun Översiktsplan, 2012

I Nacka finns det enligt kommunen tre utegym och bedömningen är att det finns behov av ytterligare nio fram till år 2030 för att möta den förväntade efterfrågan och kommunens ambitionsnivå.

5.9 Fritidsgårdar och annan öppen fritidsverksamhet för ungdomar

Fritidsgårdar är öppna mötesplatser för främst ungdomar i åldern 13-19 år. I Nacka bor det knappt 5 700 ungdomar i den åldersgruppen och beräknas öka till 8 900 ungdomar, 57 procent, till år 2030. Fritidsgårdarna erbjuder möjligheter till spontana aktiviteter, utrymme för umgänge med jämnåriga och samtal med vuxna.

Behov av en ytterligare fritidsgård och tre mindre träffpunkter

Nackanätverket, som är ett samarbete mellan sju mellansvenska kommuner, som Nacka initierat och samordnar, har genomfört en studie som kan vara ett riktmärke för hur många fritidsgårdar som är rimligt att erbjuda en kommuns ungdomar. Behovet av en fritidsgård i ett område beror bland annat på antal ungdomar som bor i området, ungdomars behov, socioekonomiska faktorer samt vilka kommunikationer det finns till ett annat område med fritidsgård.

Kommunen bedömer att varje fritidsgård kan ha ett upptagningsområde som omfattar ca 800-1200 ungdomar, beroende på vilken typ av område. Vanligen besöker cirka 10-20 procent av områdets ungdomar en fritidsgård under förutsättning att det är relativt enkelt att ta sig till fritidsgården. Fritidsgårdar placeras med fördel centralt i bostadsområden i anslutning till knutpunkter för kollektivtrafik och centrumanläggningar.

Som ett komplement till fritidsgårdarna finns det mindre mötesplatser, så kallade träffpunkter, öppna idrottshallar med öppen idrottsverksamhet och öppen verksamhet för flickor i åldern 12-18 år. Dessa verksamheter bedrivs i samarbete med föreningar. Var dessa förläggs och i vilken omfattning sådana verksamheter behövs är en fråga som bedöms kontinuerligt av kommunen. I vissa fall kan dessa verksamheter bedrivas i befintliga föreningslokaler medan det i andra fall kan behövas nya mindre lokaler i bostad- och centrumnära lägen med kollektivtrafik. Sådana lokaler kan fungera även som samlingslokaler och möteslokaler. Idag finns det även lokaler som finansieras av fritidsnämnden där det bedrivs öppen verksamhet för flickor 13 – 17 år i föreningsregi.

Nacka kommuns bedömning är att antalet fritidsgårdar är tillräckligt under en överskådlig tid, även om antalet ungdomar kommer öka i samband med inflyttning. Vissa fritidsgårdars kapacitet kan öka genom att dessa får nya lokaler och ökade personalresurser.

Jämställdhet

Nacka kommun har undersökt andelen unika individer uppdelat på flickor och pojkar som besökt någon fritidsgård under en vald vecka i oktober 2014. Undersökningen visade att andelen besökare som är flickor varierat inom intervallet 32 - 53 procent. På fem av kommunens sju fritidsgårdar var andelen flickor bland besökande över 40 procent, men på endast en fritidsgård var andelen flickor bland besökande över 50 procent.

5.10 Ungdomens hus för äldre ungdom och unga vuxna, 16 – 25 år

Ungdomens hus ska ses som en öppen fritidsverksamhet för äldre ungdomar och yngre vuxna. Verksamheten ska fungera både som en mötesplats där man kan mötas och umgås, men även en plats där man kan skapa egen fritidsverksamhet samt få information som riktas till åldersgruppen.

Figur 9 Totalt behov fritidsgårdar och mindre träffpunkter

Anläggningstyp	Antal anläggningar idag	Behov idag med befintlig brist	Behov nya anläggningar idag	Behov befolkningsökning			Summa behov nya anläggningar fram till år 2030
				2020	2025	2030	
Fritidsgårdar*	7	7	0	0	0	1	1
Mindre träffpunkter*	2	0	1	0	1	1	3
Ungdomens hus		1	1				1

*Ingen kalkyl förekommer de citerade siffrorna. I dessa fall citeras den politiska ambitionen

Källa: Nacka kommun

5.11 Motionsspår, skidspår och vandringsvägar

I kommunens kapacitetsutredning *Anläggningar och ytor för idrott, spontanidrott och rekreation* anges att kommunens motionsspår, som även i viss mån används för längdskidåkning vintertid, behöver förbättras och utvecklas samtidigt som nya elljusspår och skidspår bör anläggas. Fritidsnämnden stödjer vissa föreningar som sköter om motionsspår respektive skidspår. Spåren kan finnas på idrottsmark, i naturreservat eller på allmän platsmark.

Figur 10 Totalt behov motionsspår m.m.

Anläggningstyp	Antal anläggningar idag	Behov idag med befintlig brist	Behov nya anläggningar idag	Behov befolkningsökning			Summa behov nya anläggningar fram till år 2030
				2020	2025	2030	
Motionsspår	6	10	4	1	1	2	8
Skidspår	5	6	1	1	1	1	4

Källa: Nacka kommun

När nya motionsspår och skidspår planeras kan man bland annat ta hänsyn till avstånden och kommunikationerna från olika bostadsområden till närmaste spår. Redan idag finns det i utredningen *Anläggningar och ytor för idrott, spontanidrott och rekreation* förslag om att anlägga fyra nya motionsspår och två nya skidspår. Motivet för flera spår är inte främst antalet invånare eller antalet användare utan snarare handlar det om tillgänglighet och avstånd till och från bostäder.

5.12 Övriga anläggningar, lokaler och ytor för fysisk aktivitet, fritid och rekreation

Utöver det som nämns ovan finns det ytterligare verksamheter som i olika grad efterfrågar kommunens stöd. Dessa är viktiga att beakta i det fortsatta utredningsarbetet över behov av anläggningar för fritid, idrott och rekreation.

Av tradition har kommunen svarat för att både investera i och svara för skötsel av vissa typer av anläggningar, medan andra finansieras, byggs, ägs eller hyrs och drivs av föreningar utan kommunens direkta medverkan. Då föreningar står för anläggningar på egen hand har det i vissa fall förekommit

olika former av kommunalt stöd, såsom tillgång till mark, investeringsbidrag eller kommunal borgen.

De aktiviteter som kräver ytor och någon form av infrastruktur som inte finns med i redovisningen ovan, som förekommer i diskussionen med föreningar och allmänheten är bland annat:

- Tennis,
- Vattensport, kanotstadium, vattenskidåkning, wakeboard med mera.
- Orientering
- Futsal, inomhusfotboll
- Racketsport, pingis mm
- Vintersport, rodel, slalom, längdskidåkning med mera
- Fäktning,
- Fressbeegolf och discgolf
- Motorsport
- Golf
- Djuraktiviteter, hund, 4H, husdjur mm.
- Friluftsliv, scouting
- Allmänna mötesplatser, hobbyverksamhet, föreningslokaler med mera
- Större lekplatser, parklekar, öppen fritidsverksamhet med fritidsledare utomhus 10 – 14 år

Vuxna brukar även framföra önskemål om boulebanor, ytor för kubbspel, sittmöbler vid idrottsplatser, parker, friluftsområden och strandbad m.m.

6. HÅLLBAR UTVECKLING

6.1 Jämställdhet och jämlikhet

En utgångspunkt för Nacka i bedömningen av behov är att planera för anläggningar och utomhusytor som tilltalar olika grupper, även dem som av olika skäl inte deltar i det utbud som finns idag i samma utsträckning som flertalet. En annan utgångspunkt har varit att se att flickors och pojkars behov och intressen ska tillvaratas i lika stor utsträckning.

Verksamheter som ridning, handboll, gymnastik, motionsgymnastik i gruppträning, cirkus och dans är exempel på idrottsaktiviteter som idag tilltalar flickor i stor utsträckning. Aktiviteter som simning, friidrott, skidor, orientering, badminton, segling och basket har en relativt jämn könsfördelning. I fritidsaktiviteter som får stöd av kulturnämnden och i fritidsaktiviteter som bedrivs i kommersiell form är i regel andelen flickor högre än andelen pojkar.

Ett fåtal nationella och regionala studier visar också på vad som kan bidra till att flera flickor använder de offentliga ytor som finns för egenorganiserade fritidsaktiviteter, såsom utegym, näridrottsplatser mm. Antalet flickor och kvinnor på dessa allmänna utomhusanläggningar kan till exempel öka om det finns en bemanning som kan bidra till ordning, trygghet och med instruktioner under vissa tider. Även belysning, tydlig skyltning, tillgång till offentliga toaletter och sittmöbler i direkt anslutning till utegym eller näridrottsplatser har visat sig öka antalet kvinnliga besökare på denna typ av anläggningar utomhus.

Studier av fritidsvanor i andra kommuner (Blomdahl, Ung livsstil) visar att flickor bland annat efterfrågar satsningar på simhallar, äventyrsbad, lokaler för dans, gruppträning (motionsgymnastik), gym och utomhusbassänger. Flickor efterfrågar även inomhusytor för egenorganiserad verksamhet då endast flickor under vissa tider får egen tillgång till lokalerna. Detta kan till exempel vara mindre gymnastiksalor anpassade för motion och dans mm.

Genom att i större utsträckning investera i den typ av anläggningar där flickor idag är i majoritet eller lika många som pojkarna, eller genom att investera i det som flickor efterfrågar, kan andelen flickor som nyttjar kommunala anläggningar öka. Det kan handla om simhallar, idrottsbaser som anpassas till gymnastik eller motionsaktiviteter/gruppträning, ridanläggningar och danssalor/gruppträningsalor. I anslutning till dessa är det också önskvärt att det finns ytor för socialt umgänge.

Andra erfarenheter säger att flickor/kvinnor önskar sig ytor för egenorganiserade fysiska aktiviteter såväl utomhus som inomhus. Ett tydligt önskemål är även att det ska finnas offentliga fräscha toaletter och sociala ytor i anslutning till näridrottsplatser, utegym etc. Ett annat önskemål är platsvärdar/instruktörer under vissa tider som kan svara för viss trygghet och fördelning av resurser mellan olika grupper vid sådana anläggningar.

Pojkarna håller med flickorna när det gäller satsningar på äventyrsbad. För att nå inaktiva pojkar som är 14 år och äldre, som slutat med fysisk aktivitet, kan det vara angeläget att satsa på en öppen verksamhet med gym samt ytor för spontanfotboll.

Samma undersökningar visar att vuxna önskar satsningar på friluftsområden, motionsspår/skidspår, simhallar/äventyrsbad och utomhusbassänger. Vuxna kvinnor önskar sig lokaler för föreningar som ägnar sig åt yoga, meditation, motionsgymnastik och Qi Gong.

För att få kunskap i vilken omfattning användandet av olika anläggningstyper fördelas per kön, åldersgrupper och grupper med olika socioekonomiska resurser behövs det ytterligare studier. Detta kan sedan kompletteras med ytterligare studier om vad respektive grupp även efterfrågar.

Ramböll kan konstatera att de föreningar i Nacka kommun som erbjuder idrotts- och fritidsverksamhet har en relativt jämn fördelning mellan flickor och pojkar. 45 procent av de medlemmarna i föreningarna som erhåller föreningsbidrag från kommunen är flickor och 55 procent är pojkar. Enligt en annan studie framtagen av Nacka kommun är endast 39 procent av barn och ungdomar som deltar i föreningars aktiviteter flickor, och 61 procent är pojkar. Trots att uppgifterna skiljer sig något åt, ligger resultatet en bit från kommunens målsättning om att deltagare i föreningsaktiviteter ska vara jämnt mellan könen. Vidare finns det inom olika idrottsverksamheter stora variationer i utövandet. Vissa idrotter utövas nästan enbart av flickor respektive av pojkar. Gymnastik, ridsport, danssport och konståkning utövas till över 90 procent av flickor medan ishockey, bordtennis, golf, boxning, fäktning och skytte har en övervägande majoritet pojkar som utövare.

När det gäller deltagande i föreningsaktiviteter finns även uppgifter inom olika åldersgrupper. Dessa visar att bland yngre barn (4-10 år) deltar pojkar i högre grad i föreningsverksamhet (61 procent respektive 39 procent), men att deltagandet jämnar ut sig något i den äldre åldersgruppen (11-20 år) då andelen pojkar är 58 procent och andelen flickor ligger på 42 procent.

Studier visar också att flickor oftare ägnar sin fritid åt att skriva, sjunga, spela teater eller besöka bibliotek. De deltar också i högre grad i aktiviteter som inte ingår i verksamheter som kommunen finansierar, till exempel danskurser, teaterskola och ridskola. Samtidigt är det värt att nämna att 79 procent av Nacka kommuns medborgare anser att flickor och pojkar har lika förutsättningar när det gäller fritidsaktiviteter i enligt SCB:s medborgarundersökning. Behovet och den framtida utvecklingen av anläggningar för den typen av verksamheter har inte ingått i denna studie, men kan vara värt att ta i vidare beaktning vid framtida utredningar.

Reflektioner av Ramböll

Som nämnts ovan råder överlag en relativt jämn könsfördelning mellan flickor och pojkars deltagande i idrotts- och fritidsverksamhet, men att skillnaderna inom olika idrotter i vissa fall är mycket stora. Till stor del handlar det om att föreningarna själva behöver arbeta med att attrahera både flickor och pojkar. Nacka kommun har också ett stort ansvar i att främja en likvärdig och jämställd idrotts- och fritidsverksamhet. För att förbättras på detta område så medborgarna kan få likvärdig service, kan kommunen konsekvent göra könsuppdelade analyser när behov föreligger. En framgångsfaktor rörande jämställdhetsintegrering är nämligen att inte enbart göra enskilda analyser könsuppdelade, utan skapa rutiner och processer för jämställdhetsintegrering, så framtida analyser konsekvent blir jämställdhetsintegrerade då behov föreligger. För kommunens arbete med idrotts-, förenings- och fritidsverksamhet skulle detta exempelvis kunna innebära att följande perspektiv tas i beaktande:

- Hur utövar män och kvinnor (jämte barn och ungdomar) idrotts- och fritidsaktiviteter i kommunen och förekommer skillnader i vilka aktiviteter som utövas? Om skillnader finns, vad beror dessa på?
- Vilka typer av verksamheter får del av föreningsbidrag? Finns verksamheter som i nuläget inte är berättigade till föreningsbidrag men som eventuellt skulle öka flickors utövande?
- Hur tillgängliga är kommunens anläggningar och fritidsytor för flickor och pojkar, kvinnor och män? Är anläggningarna och ytorna belägna på platser som alla känner sig säkra att befinna sig på?

Att jämställdhetsintegrera innebär alltså att föra in frågor om hur olika kommunens verksamhet får avtryck hos olika grupper, och om skillnader föreligger, hitta lösningar som främjar likvärdighet. Regeringen och SKL har genomfört och genomför väldigt omfattande satsningar på jämställdhetsintegrering. Satsningarna visar att ett behov av jämställdhetsintegrering finns och det ger möjligheter till verktygs- och kunskapsöverföring. Regeringen genomför för tillfället utvecklingsarbetet *JiM – Jämställdhet i myndigheter*, som är en pilotsatsning där cirka 20 myndigheter deltog i första steget

2013-2014. Under 2015-2018 deltar ytterligare 23 myndigheter. Regeringen finansierade under åren 2008-2012 SKL:s omfattande satsning *HÅJ – Program för hållbar jämställdhet*, vilken bidrog till att utveckla jämställdhetsintegreringen i kommuner över hela landet. I HÅJ deltog ett sjuttiootal kommuner, landsting och regioner. Totalt tilldelades programmet 240 miljoner kronor. Även utanför dessa satsningar finns väl etablerade metoder för jämställdhetsintegrering, vilket skulle underlätta en mer systematisk etablering av metoderna i förvaltningen. Dessa metoder och verktyg kan bidra till att utveckla hur arbetet med en jämställdhetsintegrerad fritidsförvaltning kan komma att se ut framgent.

6.2 Tillgänglighet och närhetsprincip

Tillgänglighet handlar bland annat om att de ska vara enkelt att hitta till olika idrotts- och fritidsanläggningar, att de är öppna när allmänheten vill besöka dem, att det ska vara lätt att ta sig dit med allmänna kommunikationer och att man ska uppleva att man är välkommen till anläggningen eller verksamheten när man besöker den. Därför är det viktigt var olika anläggningar placeras och hur entréer utformas och placeras.

I politiska beslut framgår att närhetsprincipen skall tillämpas vid planeringen för yngre barns fritidsaktiviteter. Närhetsprincipen nämns i flera politiskt beslutade dokument, till exempel kommunens principer för fördelning av tider mellan olika aktiviteter och grupper i idrottsanläggningar. Det finns dock inget beslutat eller allmänt accepterat vad denna princip ska innebära.

Nacka kommuns bedömning är att en rimlig närhetsprincip kan utgå från följande¹¹:

- För barn upp till 11 år ska fritidsaktiviteten finnas att tillgå i största möjliga mån maximalt två kilometer från bostaden, i anslutning till skola eller närområde/bostaden. När föräldrar kan svara för resan, vilket ofta sker för de yngre, så kan aktiviteten äga rum längre bort från bostad eller skola, samma gäller för aktiviteter med en begränsad deltagargrupp.
- För åldersgruppen 12-14 år ska det vara möjligt att ta sig på egen hand till fritidsaktiviteter med kollektivtrafik utan byten, med en resa om maximalt 20 minuter.
- Från 15 år är det möjligt att resa längre på egen hand och även byta färdmedel, dock är det önskvärt att resan till aktivitetsplatsen inte tar längre tid än 45 minuter. Anläggningarna bör dock finnas i lägen med närhet till god kollektivtrafik.

Bedömningen är att unga med smalare intressen som lockar färre deltagare är mer benägna att resa längre till sina anläggningar. Eftersom dessa kan ha ett större upptagningsområde är det önskvärt med mer centralt placerade anläggningar för dessa intressen. Bedömningen är vidare att socioekonomiskt svaga grupper har mindre möjligheter att resa till sina aktiviteter.

Fritid för funktionsnedsatta

En utgångspunkt i bedömningen av behov är att planera för anläggningar är att det ska finnas tillräckligt med utrymmen även för grupper med olika former av funktionsnedsättning. Grupper med olika former av neuropsykiatriska funktionsnedsättningar kan behöva ha egen verksamhet på egna tider i fullstora idrottshallar eller lokaler för mindre grupper. Flera olika grupper behöver olika former av anpassade lokaler.

6.3 Integration och folkhälsa

Ett utbud av aktiviteter och mötesplatser på fritiden berikar staden och bidrar samtidigt till en ökad integration och ett ökat antal utbyten mellan människor med olika bakgrund, som i sin tur bidrar till den sociala hållbarheten. En levande stad förutsätter en blandning av bostäder, arbetsplatser, handel, kultur, skolor, förskolor, nöjen och möjligheter till rekreation. Lokaler direkt mot gatan,

¹¹ Ärendet Behov av anläggningar Nacka bygger stad 2015-03-12

torg och stadsparker kan fyllas med möjligheter till verksamheter, mötesplatser, kreativt skapande och fysisk aktivitet som olika grupper från olika delar av kommunen väljer att besöka.

Ett brett och varierat utbud av anläggningar och ytor där man tillbringar sin fria tid bidrar till goda livvanor och god folkhälsa. Ett levande stadsliv såväl dagtid som kvällstid bidrar till trygghet inte minst för barn och ungdomar.

7. UTVECKLINGSTRATEGISKA ÖVERVÄGANDEN

Utvecklingsstrategiska överväganden samt bedömning av behov per kommundel är gjorda av Nacka kommun och förklaras nedan.

7.1 Strategiska överväganden när anläggningar ska placeras i olika kommundelar

Fler kommundelar bör enligt Nacka få större eller mindre idrottscentrum som har ett brett utbud med anläggningar som ligger nära varandra. Då kan maskiner och driftspersonal koncentreras för en mer effektiv och flexibel drift. Befolkningstäthet och tillgång goda kommunikationer kan styra var det finns förutsättningar för att anlägga och utveckla olika lokala idrottscentrum. En del av befintliga anläggningar kan utvecklas till mer omfattande idrottscentrum. Vissa idrottsanläggningar bör spridas ut på flera områden, någon anläggningstyp finns det enbart en anläggning av och då bör denna ligga så centralt så möjligt för att kunna ge service till alla kommunens invånare. Då platsen kommer vara begränsad i den centrala kärnan av kommunen kan en del anläggningar för äldre ungdomar komma att behöva ligga utanför den centrala kärnan, men ändå på rimliga avstånd med kollektiva färdmedel för dem som bor i den centrala kärnan.

Varje mindre kommundel behöver förser med minst en fullstor idrottshall, en konstgräsplan för minst 7-mannafotboll, en spontanidrottsyta, en fritidsgård och ett utegym. Förslag har även framförts till kommunen att lekplatser och utegym placeras vid större idrottsplatser med fotbollsplaner för att erbjuda något för hela familjen vid samma plats. När man bygger nya sporthallar bör det i dessa även finnas mindre flexibla gruppträningslokaler, ytor för fysisk aktivitet och ytor för social samvaro. I fritidsgårdslokaler eller i anslutning till sporthallar kan med fördel finnas utrymmen som erbjuder möjligheter till egenorganiserad idrott. Näridrottsplatser placeras med fördel i anslutning till fritidsgårdar.

Följande idrottscentrum föreslås av Nackas kultur- och fritidsenhet.

Figur 11 Förslag idrottscentrum

Förslag idrottscentrum	
SICKLAÖN	
Kvarnholmen-Finnboda-Henriksdal	Ny mindre anläggning, en sporthall, en sjuannafotbollsplan på Kvarnholmen vid 7-9-årsskola, ev. kompletterande anläggningar vid Henriksdal
Sickla-Finntorp-Alphyddan	Sickla gymnastikhall och Sickla bollplan
Nacka centrum-Nacka strand	Nacka Sportscentrum, fem fullstora sporthallar, två ishallar och större simhall
Skuru-Ekorp-Saltsjö-Duvnäs	Skuru bollhall och Skuru IP
SALTSJÖ-BOO	
Björknäs-Tollare	Björknäs idrottsplats, fotboll, friidrott, två ishallar, sporthall och Tollare Sporthall
Orminge	Myrsjö idrottsplats, sporthall, ny simhall, fotboll, Ormingehallen
Södra Boo	Bovallen, ny sporthall
FISKSÄTRA - SALTSJÖBADEN	
Fisksätra	Fisksättrahallen, Fisksätra IP, Lännbo bollplan
Saltsjöbaden	Saltsjöbadens IP, Näckenbadet, fotbollsplaner m.m. Tippenhallen m.fl.
ÄLTA	
Älta	Älta IP, fotbollsplaner, Stavsborgshallen och Älta ishall

Källa: Nacka kommun

7.2 Framgångsfaktorer när man ska avgöra var en anläggning ska placeras

Tidigare arbeten i Nacka kommun har visat att barn upp till och med 12 år och deras föräldrar uppskattar att ha en viss närhet till fritidsanläggningar och därför har en närhetsprincip tillämpats vid fördelning av tider på till exempel idrottsanläggningar för föreningsidrott. Att ha nära till sina fritidsaktiviteter kan också leda till minskat bilåkande. För gruppen 13-16 år har bedömningen av Nacka varit att det är möjligt att åka en viss sträcka med buss eller tåg på egen hand för att komma till sina fritidsaktiviteter. För den åldersgruppen behövs det anläggningar i anslutning till kollektivtrafik som det är enkelt att ta sig till med buss eller tåg. Från 17 år kan det vara möjligt att åka något längre för att utöva sina fritidsintressen. Även de med mer smala intressen har visat sig var mer benägna att åka längre sträckor för att kunna delta i sina fritidsaktiviteter.

När nya bostadsområden planeras är det viktigt att även ytor och anläggningar för fritidsaktiviteter, idrott, rekreation och lek planeras in. Ofta kan synergier uppstå om dessa funktioner samordnas i kluster. Bedömningen är att det inom rimliga avstånd ska finnas tillgång till bland annat idrottshall, fotbollsplan, lekplats och fritidsgård. Dessutom ska finnas tillgång till ett antal andra anläggningar i kommunen som det är okej att man behöver resa till.

Frågor om vad som gör en anläggning attraktiv och effektiv har diskuterats i olika sammanhang i Nacka. Var en anläggning placeras har betydelse för möjligheterna att anläggningen ska kunna användas på mest effektiva vis och därmed gynna verksamheterna som anläggningen är avsedd för. När kommunen ska planera för framtidens idrotts- och fritidsanläggningar är det angeläget att se hur respektive anläggning görs effektiv och attraktiv. Utformningen och den geografiska placeringen påverkar upplevelsen av tillgänglighet, trygghet, säkra vägar till och från aktiviteter såväl som möjligheten till ett effektivt användande och en effektiv skötsel.

Det kan finnas skäl för kluster av anläggningar i anslutning till skolor men även anläggningar i närheten till centrum och centrala busshållplatser och anläggningar som är integrerade i bostadsmiljöer. Flera verksamheter på samma plats ökar attraktionskraften för besökaren samtidigt som det ger förutsättningar för en mer effektiv skötsel.

De anläggningar som förläggs i anslutning till skolor kan även på ett enkelt vis användas på dagtid för skolverksamhet och på eftermiddagar, kvällar och helger för fritidsverksamhet. På sätt uppnås ett effektivt resursutnyttjande. Andra anläggningar har mycket att vinna på att de uppfattas som enkla att besöka och bör därför förläggas i anslutning till kommunalens centrumanläggningar och centrala busshållplatser, tågstationer och kommande tunnelbanestationer.

Vid planeringen är det även angeläget att ta hänsyn till att det för olika grupper kan vara olika rimligt för att ta sig till verksamheter och anläggningar. För många föreningar är det angeläget med den så kallade närhetsprincipen för de yngre åldrarna. Även för ungdomar måste det upplevas som rimligt att ta sig till de olika fritidsaktiviteterna. Det är också nödvändigt med en rimlig och tillräcklig kapacitet för att kommunen ska upplevas som attraktiv när det gäller möjligheterna att utöva fritidsintressen.

7.3 Flexibla funktioner i anläggningar

De olika anläggningar som föreslås, föreslås vara flexibla och ska därmed kunna användas till en mängd olika funktioner och aktiviteter. Om en idrottshall byggs bör det även finnas mindre lokaler för olika mindre aktiviteter i samma byggnad. Det kan finnas flera fördelar om det går att mötas över traditionella aktivitetsgränser och också att en och samma person kan kombinera olika fritidsaktiviteter i en och samma byggnad. Traditionella idrottsaktiviteter och mer kulturella aktiviteter borde kunna utövas i samma anläggningar. Vissa anläggningar kan behöva anpassas för vissa specifika idrotter.

De olika fritidslokaler och idrottsanläggningar som kommer ingå i ett utbud av möjligheter till fritidsverksamhet ska på dagtid kunna användas för till exempel skolverksamhet, verksamhet för pensionärer, arbetssökande, nyanlända och andra daglediga.

7.4 Vilka och hur många idrotts- och fritidsanläggningar behöver ett område förses med

Det finns idag inga allmänt accepterade och vedertagna nyckeltal som anger vad ett område bör ha för utbud av möjligheter till att utöva olika aktiviteter på fritiden. Vilket utbud och vilka anläggningar som finns styrs av politiska beslut. För att politiken ska kunna fatta beslut får de stöd av tjänstemän som är experter på olika områden, som gör bedömningar av vad som kan vara rimligt att ha med i ett utbud utifrån efterfrågan från föreningslivet och allmänheten samt befolkningsmängd.

Ett beslutsunderlag kan innehålla uppgifter om och bedömningar av om:

- föreningslivets efterfrågan av anläggningar för sin verksamhet,
- vad allmänheten har för förväntningar på ett utbud, inkomna synpunkter och förslag,
- jämförelser med andra kommuner,
- resultat i nationella som kommunala studier om ungas fritidsvanor,
- bedömningar på vad som kan vara lämpligt och möjligt, utifrån antalet invånare och vad som brukar anses rimligt.

Om det av utrymmesskäl inte är möjligt att möta behoven av anläggningar i en kommunal del är det viktigt att anläggningar för yngre barn och särskilt utsatta grupper prioriteras. Det är även viktigt att de anläggningar som inte ryms finns tillgängliga i angränsande kommunal del. Därför är det viktigt att beakta hur långt det är till anläggningar i ett andra kommunal del, att det finns tillgänglig kapacitet i dessa och att det är goda möjligheter att nå dem med kollektivtrafik.

8. FÖRSLAG TILL PRIORITERINGAR OCH PLACERINGAR

Förslag till prioriteringar och placeringar är framtagna av Nacka kommun och visas nedan.

8.1 Behov av ytor

Behovet av nya anläggningstyper fördelat per kommundel är enligt Nacka följande:

Figur 12 Idrottshallar behov per kommundel

Behov fullstora idrottshallar per kommundel	Antal unga 7-20 år 2015	Antal Anläggningar 2015	Antal unga 7-20 år 2020	Antal unga 7-20 år 2025	Antal unga 7-20 år 2030	Tot. behov nya anläggningar (antal) t o m 2030	Tot. behov anläggningar (antal) 2030
SICKLAÖN	5 391	5	6 502	7 807	9 739	7	11
Kvarnholmen-Finnboda-Henriksdal	568	0	929	1 466	2 037	2	2
Sickla-Finntorp-Alphyddan	1 057	0	1 414	1 770	2 154	1	1
Nacka centrum-Nacka strand	1 784	4	1 897	2 309	3 213	3	7
Skuru-Ekorp-Saltsjö-Duvnäs	1 982	1	2 262	2 262	2 335	0	1
SALTSJÖ-BOO	6 632	4	7 971	8 593	8 871	4	8
Björknäs-Tollare	1 495	2	1 964	2 220	2 373	0	2
Orminge	2 926	2	3 514	3 800	3 968	2	4
Södra Boo	2 211	2	2 493	2 573	2 530	2	2
FISKSÄTRA-SALTSJÖBADEN	3 516	3	3 611	3 818	4 133	1	4
Fisksätra	1 295	1	1 345	1 631	1 986	1	1
Saltsjöbaden	2 221	2	2 266	2 187	2 147	0	2
ÄLTA	2 535	1	2 947	3 211	3 246	2	
Älta	2 535	1	2 947	3 211	3 246	2	3
Totalt	18 074	13	21 031	23 429	25 989	14	27

Källa: Nacka kommun

- I idrottshallar kan det även finnas andra lokaler för gruppträning, dans, öppen verksamhet m.m.
- Siffran 14, dvs. det totala behovet, ska enligt kommunen ses som behov av 26 hallar plus en specialanpassad kommungemensam hall för gymnastik
- Behovet av sju anläggningar för Sicklaön innefattar också en kommungemensam hall för gymnastik
- För Sickla – Finntorp – Alphyddan och siffran 1: Nuläget är Nackasportcentrum 2 plus 2
- För Nacka centrum – Nacka strand och siffran 3: Gäller även för Sicklaområdet och Skuru och gemensamt
- För Fisksätra och siffran 1: Förslaget enligt enheten är även en specialanpassad kommungemensam friidrottshall

Figur 13 Fotbollsplaner behov per kommundel

Behov fullstora fotbollsplaner per kommundel	Antal unga 7-20 år 2015	Antal Anläggningar 2015	Antal unga 7-20 år 2020	Antal unga 7-20 år 2025	Antal unga 7-20 år 2030	Tot. behov nya anläggningar (antal) t o m 2030	Tot. behov anläggningar (antal) 2030
SICKLAÖN	5 391	3,75	6 502	7 807	9 739	5	8,75
Kvarnholmen-Finnboda-Henriksdal	568	0	929	1 466	2 037	2	2
Sickla-Finntorp-Alphyddan	1 057	0,5	1 414	1 770	2 154	1,5	2
Nacka centrum-Nacka strand	1 784	2,25	1 897	2 309	3 213	0,5	3
Skuru-Ekorp-Saltsjö-Duvnäs	1 982	1	2 262	2 262	2 335	1	2
SALTSJÖ-BOO	6 632	4,5	7 971	8 593	8 871	2,5	7
Björknäs-Tollare	1 495	1	1 964	2 220	2 373	1	2
Orminge	2 926	1,5	3 514	3 800	3 968	1,5	3
Södra Boo	2 211	2	2 493	2 573	2 530	0	2
FISKSÄTRA-SALTSJÖBADEN	3 516	3,5	3 611	3 818	4 133	0	3,5
Fisksätra	1 295	1,75	1 345	1 631	1 986	0	1,75
Saltsjöbaden	2 221	1,75	2 266	2 187	2 147	0	1,75
ÄLTA	2 535	2,5	2 947	3 211	3 246	0,5	3
Älta	2 535	2,5	2 947	3 211	3 246	0,5	3
Totalt	18 074	14,25	21 031	23 429	25 989	8	22,25

Källa: Nacka kommun

Observera att följande antaganden gäller för tabellens uträkningar:

- Fotbollsplaner är omräknat till elvemannaplaner; en sjuemannaplan är detsamma som 0,5 elvemannaplaner och en femmannaplan är detsamma som 0,25 elvemannaplaner
- En fullstor plan beräknas per ca 1 100 unga 7 – 20 år
- Behoven av två anläggningar för Kvarnholmen – Finnboden – Henriksdal bygger på en taklösning eller annan plats på Sicklaön
- Behoven av en och en halv anläggning för Sickla – Finntorp – Alphyddan bygger på taklösning eller annan plats på Sicklaön
- Behoven av en och en halv anläggning för Nacka centrum – Nacka strand bygger på en flytt av en befintlig anläggning plus en ny anläggning

Figur 14 Ishallar behov per kommundel

Behov av ishallar per kommundel	Antal unga 7-20 år 2015	Antal Anläggningar 2015	Antal unga 7-20 år 2020	Antal unga 7-20 år 2025	Antal unga 7-20 år 2030	Behov nya Anläggningar (antal) t o m 2030	Totalt behov anläggningar (antal) 2030
SICKLAÖN	5 391	2	6 502	7 807	9 739	0	2
SALTSJÖ-BOO	6 632	2	7 971	8 593	8 871	1	3
FISKSÄTRA-SALTSJÖBADEN	3 516	1	3 611	3 818	4 133	0	1
ÄLTA	2 535	1	2 947	3 211	3 246	0	1
Totalt	18 074	6	21 031	23 429	25 989	1	7

Källa: Nacka kommun

Beräkningarna i tabellen ovan grundar sig på antagandet en ishall på per 3 500 unga.

Figur 15 Simbanor á 25 m per kommundel

Behov av simbanor á 25 m per kommundel	Antal 6-99 år 2015	Antal Anläggningar 2015	Antal 6-99 år 2020	Antal 6-99 år 2025	Antal 6-99 år 2030	Behov nya anläggningar (antal) t o m 2030	Totalt behov anläggningar (antal) 2030
CENTRALA NACKA-ÄLTA		6				5	11
ORMINGE-MYRSJÖ		0				6	6
FISKSÄTRA-SALTSJÖBADEN		5				1	6
Totalt		11				12	23

Källa: Nacka stad

Beräkningarna i tabellen ovan grundar sig på Nacka kommuns antagande om en simbana per ca 5 500 personer i åldern 6 – 99 år. Till tabellen ovan tillkommer enligt kultur – och fritidsenheten även ytor för simskola, barnverksamhet och eventuellt familje- och äventyrsbad.

Figur 16 Ridhus behov i kommunen

Behov av ridhus inomhus i kommunen	Antal Unga 7-20 år 2015	Antal Anläggningar 2015	Antal unga 7-20 år 2020	Antal unga 7-20 år 2025	Antal unga 7-20 år 2030	Behov nya anläggningar (antal) t o m 2030	Totalt behov anläggningar (antal) 2030
NACKA KOMMUN	18 074	2	21 031	23 429	25 989	3	5
Totalt	18 074	2	21 031	23 429	25 989	3	5

Källa: Nacka kommun

Figur 17 Stall med boxplatser för hästar i kommunen

Behov av stall med boxplatser för hästar i kommunen	Antal unga 7-20 år 2015	Antal Anläggningar 2015	Antal unga 7-20 år 2020	Antal unga 7-20 år 2025	Antal unga 7-20 år 2030	Behov nya anläggningar (antal) t o m 2030	Totalt behov anläggningar (antal) 2030
NACKA KOMMUN	18 074	2	21 031	23 429	25 989	1	3
Totalt	18 074	2	21 031	23 429	25 989	1	3

Källa: Nacka kommun

Figur 18 Utegyms behov per kommundel

Behov av utegym för målgruppen 15-75 år per kommundel	Antal 15-75år 2015	Antal Anläggningar 2015	Antal 15-75 år 2020	Antal 15-75 år 2025	Antal 15-75 år 2030	Behov nya anläggningar (antal) t o m 2030	Totalt behov anläggningar (antal) 2030
SICKLAÖN		0,5				5,5	6
Kvarnholmen-Finnboda-Henriksdal		0					
Sickla-Finntorp-Alphyddan		0,5					
Nacka centrum-Nacka strand		0					
Skuru-Ekorp-Saltsjö-Duvnäs		0					
SALTSJÖ-BOO		1,5				3,5	5
Björknäs-Tollare		0					
Orminge		0					
Södra Boo		0					
FISKSÄTRA-SALTSJÖBADEN		0				2	2
Fisksätra		0					
Saltsjöbaden		0					
ÄLTA		1				1	2
Älta		1					
Totalt		3				12	15

Källa: Nacka kommun

För Älta utegym beräknas kostnaden av enheten till 0,5 mkr. 0,5 utegym är ett mindre utegym likt Sarvträsk för äldre, eller Sickla strand utegym.

Figur 17 Näridrottsplatser behov per kommundel

Behov av näridrottsplatser per kommundel	Antal unga 7-20 år 2015	Antal Anläggningar 2015	Antal unga 7-20 år 2020	Antal unga 7-20 år 2025	Antal unga 7-20 år 2030	Behov nya anläggningar (antal) t o m 2030	Totalt behov anläggningar 2030
SICKLAÖN	5 391	2	6 502	7 807	9 739	4	6
Kvarnholmen-Finnboda-Henriksdal	568	1	929	1 466	2 037	1	2
Sickla-Finntorp-Alphyddan	1 057		1 414	1 770	2 154	1	1
Nacka centrum-Nacka strand	1 784	1	1 897	2 309	3 213	2	3
Skuru-Ekorp-Saltsjö-Duvnäs	1 982		2 262	2 262	2 335		
SALTSJÖ-BOO	6 632		7 971	8 593	8 871	2	2
Björknäs-Tollare	1 495		1 964	2 220	2 373		
Orminge	2 926		3 514	3 800	3 968	1	1
Södra Boo	2 211		2 493	2 573	2 530	1	1
FISKSÄTRA-SALTSJÖBADEN	3 516		3 611	3 818	4 133	2	2
Fisksätra	1 295		1 345	1 631	1 986	1	1
Saltsjöbaden	2 221		2 266	2 187	2 147	1	1
ÄLTA	2 535	1	2 947	3 211	3 246	1	2
Älta	2 535	1	2 947	3 211	3 246	1	2
Totalt	18 074	3	21 031	23 429	25 989	9	12

Källa: Nacka kommun

Tabellen ovan grundar sig på att kommunen beräknar ca 3000 unga i åldrarna 7 till 20 år per näridrottsplats. Den totala siffran nio bygger enligt kommunen på att en del befintliga kan behöva flyttas eller utvecklas för att möta behovet.

8.2 Hur stora ytor behövs

När nya anläggningar ska planeras behövs följande markytor

Anläggningstyp	Yta
Fullstor fotbollsplan, kan delas i 4 femmannaplaner eller 2 – 3 sjumannaplaner, från 12 eller 13 år spelas fotboll på elvmannaplan	Ca 7 700 – 10 000 kvm
Fotbollsplan, 7-manna fotboll, 10 – 11 år	Ca 3 500 – 5 000 kvm
Fotboll, 5-manna fotboll, till och med 9 år	Ca 600 kvm
Idrottshall	Ca 1 400 – 2 000 kvm
Simhall	Ca 5 000 – 10 000 kvm
Friidrottshall	Ca 5 000 kvm
Utegyms	Ca 75 kvm
Näridrottsplats	Ca 800 kvm

Källa: Nacka kommun

9. REFERENSER

Nacka kommun (2014), *Behov av ökad kapacitet av anläggningar och ytor för fritid, idrott och recreation*. Tjänsteskrivelse 2014-09-10. FRN 2014/139-810.

Nacka kommun (2015), *Behov av anläggningar och ytor för idrott och fritid på Västra Sicklaön*. Enhetsdokument, 2015-01-26.

Nacka kommun (2015), *Utkast – arbetsdokument*. 2015 -08-23.

(Nacka kommun Översiktsplan, 2012).

Bilaga 1 Återremiss budgetuppdrag att inventera behovet av idrottsanläggningar. Dnr2015/0030 KFN-1. Diarietkod: Diarietkod: 521 Sollentuna kommun Kultur- och fritidskontoret

Muntliga/skriftliga

Mailkorrespondens 2015-09-01
Sollentuna kommun
Kristian Berglin
Idrottskonsulent, Kultur- och fritidskontoret

Kontaktuppgifter:
Telefon: 08-579 215 43
Mail: kristian.berglin@sollentuna.se

Mailkorrespondens 2015-09-01 och 2015-09-03
Huddinge kommun
Kicki Johansson
Fritidschef, Kultur- och fritidsförvaltningen

Kontaktuppgifter
Arbete: 0853531730
Mail: kicki.johansson@huddinge.se

Webbplatser

www.scb.se (alt. http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Befolkning/Befolkningens-sammansattning/Befolkningsstatistik/25788/25795/Helarsstatistik---Kommun-lan-och-riket/159277/) - 2015-09-03

www.umea.se (alt. <http://anlaggningsregister.umea.se/>) 2015-09-03

<http://www.jonkoping.se/> (alt. <http://www.jonkoping.se/download/18.df3039f14e02df095a5252/1435751865601/Fickfakta+2015+svensk+version.pdf>) - 2015-09-03